

VA-plan

 Eda kommun	Styrdokument	
	Dokumenttyp	Plan
	Beslutad av	Kommunstyrelsen 2021-01-13 § 12
	Dokumentansvarig	Verksamhetschef samhällsbyggnad
	Reviderad av	–

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	4
1.1	Bakgrund och syfte.....	4
2	VA-planens uppbyggnad.....	4
2.1	Tidsplan och uppdatering.....	5
3	Ställningstaganden från VA-policyn.....	5
3.1	Övergripande ställningstaganden.....	5
3.2	Allmänt VA.....	7
3.3	Enskilt VA.....	8
3.4	3Dagvatten.....	9
4	Prioriterade områden.....	10
5	Hälsa- och miljökonsekvenser.....	10
5.1	Allmänt VA.....	10
5.2	Enskilt VA.....	11
6	Sociala och ekonomiska konsekvenser.....	11
7	Bidrar VA-planen till att uppnå miljökvalitetsmålen?	12
7.1	Giftfri miljö.....	12
7.2	Ingen övergödning.....	12
7.3	Levande sjöar och vattendrag.....	12
7.4	Grundvatten av god kvalitet.....	12
7.5	Hav i balans.....	12
7.6	God bebyggd miljö.....	12
8	Bidrar VA-planen till att uppnå miljökvalitetsnormer?	13
9	Slutlig bedömning av konsekvenser av VA-planen.....	13

1 Inledning

Eda kommun är beläget i Västra Värmland. Med Norge angränsande i väst så har kommunen blivit stor inom gränshandeln. Eda kommun angränsar även till Arvika kommun i öster och Årjäng kommun i söder. Kommunen består av fyra kommundelar som benämns Eda, Köla, Järnskog och Skillingmark, varvid det i samtliga finns kommunala verksamheter. Ungefär hälften av invånarna i kommunen bor i de fyra större orterna Charlottenberg, Åmotsfors, Koppom och Eda Glasbruk. I dessa orter har invånarna viss tillgång till kommunala lösningar för vatten och avlopp. De resterande invånarna bor på landsbygden och har enskilda anläggningar för vatten och avlopp.

1.1 Bakgrund och syfte

Eda kommun skapade år 2014 en översiktsplan som beskriver kommunens övergripande mål och strategier. För mer konkreta åtgärder och strategier kan fördjupningsplaner skapas och en hållbar utveckling lättare uppnås. En gemensam vatten- och avloppsplan (VA-plan) för kommunen ska därför upprättas för att kunna möta framtida behov och krav på vatten och avlopp. Det finns ett behov av en gemensam förvaltningsplan gällande vatten och avlopp för att följa åtgärdsprogrammet om vattenförvaltning som Vattenmyndigheten för västerhavet har fastställt. Programmet innebär att "Kommunerna skall utveckla vatten och avloppsplaner" som en del i det led att uppnå de miljökvalitetsnormer som satts upp för landets vattenförekomster. Länsstyrelsen i Stockholm har tagit fram en modell för framtagandet av en VA-plan, som delas in i fyra steg:

1. **VA-översikt: Sammanställning av förutsättningar som påverkar beslut inom VA.**
2. **VA-policy: Grunden på vilka framtida beslut och handlande inom VA ska vila.**
3. **VA-plan: Inriktning och prioriteringsordning för framtida VA försörjning.**
4. **Implementering och uppföljning: Arbete med konkreta åtgärder.**

Detta dokument omfattar det tredje steget, VA-planen. VA-planen baseras på de föregående dokumenten VA-översikt och VA-policy. Dokumentet är en åtgärdsplan och beskriver hur kommunen ska planera framtida utveckling av VA-verksamheten, medan de andra dokumenten har fokuserat mer på nuläge samt strategier och riktlinjer.

2 VA-planens uppbyggnad

VA-planen innehåller följande kapitel:

1. Inledning
2. VA-planens uppbyggnad

3. Ställningstaganden från VA-policyn
4. Prioriterade områden
5. Hälsa- och miljökonsekvenser
6. Sociala och ekonomiska konsekvenser
7. Bidrar VA-planen till att uppnå miljökvalitetsmålen?
8. Bidrar VA-planen till att uppnå miljökvalitetsnormer?
9. Slutlig bedömning

2.1 Tidsplan och uppdatering

Hela planen omfattar åren 2021 – 2034 och ska revideras minst vart 4:e år (en gång varje mandatperiod), kan även ske oftare om behov finns.

Uppföljning och beslut om revidering sker i serviceskottet. Det kan vara nödvändigt att under planperioden ta nya ställningstaganden som gör att inriktningen av arbetet ändrar sig. Varje etapp innebär uppdatering av aktiviteter, lägesstatus och att eventuellt lägga till nya som är aktuella.

Den översiktliga inriktningen på planperioden följer:

- Etapp 1, år 2021 – 2024: I den första delen av planperioden ska strategier och riktlinjer utformas, som sedan används i det dagliga arbetet med VA-frågor.
- Etapp 2, år 2025 – 2028: I den andra delen av planperioden är fokus på utredningar av VA-försörjningen, både enskilda och allmänna anläggningar, och åtgärder av ledningsnätet.
- Etapp 3, år 2029 – 2034: I den sista delen av planperioden fortsätter arbetet med åtgärder enligt VA-planens aktiviteter och i slutet av planperioden ska en ny VA-plan påbörjas, inklusive uppdaterad VA-översikt och VA-policy.

3 Ställningstaganden från VA-policyn

I detta kapitel återkopplar VA-planen till VA-policyn och dess ställningstaganden. Varje ställningstagande har aktiviteter och en ansvarig organisation som då beskriver hur VA-policyn ska förankras i verkligheten.

3.1 Övergripande ställningstaganden

1. Kommunens planering och hantering av vatten- och avloppsförsörjning ska kännetecknas av långsiktig hållbarhet ur ett ekologiskt, ekonomiskt och socialt perspektiv, i nutid och i framtid.

Aktivitet:

- Kommunen ska vidta åtgärder eller kräva att åtgärder vidtas för de anläggningar som orsakar skada för människor eller miljön (både kommunala och enskilda anläggningar).

Ansvarig: Miljö- och byggavdelningen för kravställande samt samhällsbyggnad för åtgärder av egna anläggningar.

Klart: Kontinuerligt arbete

- Revidering av VA-planen varje mandatperiod.

Ansvarig: Teknik i Väst AB.**Klart:** Kontinuerligt arbete.

- Omvärldsbevakning för avskiljning av läkemedelsrester i spillvatten – både enskilda och allmänna anläggningar.

Ansvarig: Teknik i Väst AB.**Klart:** Kontinuerligt arbete.

- Fortsatt arbete med Eda kommuns hållbarhetsstrategi, där en av fem fokusområden är hållbar vattenförvaltning.

Ansvarig: Kommunstyrelsen.**Klart:** Kontinuerligt arbete.

- Uppdatera VA-lager i GIS vid behov, så att det stämmer överens med verkligheten.

Ansvarig: Plan och fastighetssektionen.**Klart:** Kontinuerligt arbete.

2. Kommunens arbete med vatten- och avloppsförsörjning ska bidra till att miljökvalitets-normerna för kommunens vattenförekomster uppfylls.

Aktivitet:

- För de flesta ytvattenförekomster i kommunen är inte övergödning klassat. Prover bör tas i de större ytvattenförekomsterna för att bedöma huruvida vattenförekomsten är påverkad av övergödning eller inte, och därefter bedöma om närliggande avloppsanläggning påverkar detta. Ytvattenförekomster som är oklassade av VISS bör även klassas, vilka är Nässjön, Kunttjärn och Nordsjön (Skillingsfors).

Ansvarig: Eda kommun och vidare Länsstyrelsen Värmland.**Klart:** 2026

- Alla grundvattentäkter där vattenuttag görs bör vara klassade av VISS och ha en miljökvalitetsnorm.

Ansvarig: Eda kommun och vidare Länsstyrelsen Värmland.**Klart:** 2027

3. Kommunen ska verka för ett utbrett samarbete mellan berörda parter för vatten- och avloppsförsörjning, såsom förvaltningar, nämnder, avdelningar och föreningar.

Aktivitet:

- Samarbetet mellan Eda kommun och Teknik i Väst AB är mycket viktig för att främja ett hållbart arbete om vatten- och avloppsrelaterade frågor. VA-chefen i Teknik i väst deltar i ledningsgruppen för samhällsbyggnadsavdelningen. Teknik i Väst

ska vara en naturlig del i planeringsfrågor, genom t.ex. att vara remissinstans vid planarbeten.

Ansvarig: Eda kommun och Teknik i Väst AB.

Klart: Kontinuerligt arbete.

- VA-policyn och VA-planen ska förankras hos plan- och fastighetssektionen och involverade arkitekter, konsulter, exploitörer etc. så att hänsyn tas till VA-planeringen i planarbetet och vid planavtal.

Ansvarig: Plan- och fastighetssektionen.

Klart: Kontinuerligt arbete.

4. Alla invånare i kommunen ska ha tillgång till rådgivning i vatten- och avloppsrelaterade frågor, både vad gäller allmänna och enskilda lösningar.

Aktivitet:

- Personal med kompetens om vatten- och avlopp måste finnas kontaktbara för invånarna om rådgivning behövs. Kontaktuppgifter ska vara lättillgängliga på eda.se och vem som ansvarar för respektive område.

Ansvarig: Miljö- och byggavdelningen och Samhällsbyggnad.

Klart: 2022

3.2 Allmänt VA

5. Kommunen ska underhålla vatten- och avloppsreningsverk på sådant sätt att optimal drift åstadkoms ur ett hållbart perspektiv.

Aktivitet:

- Vattenstens vattenverk kan på sikt inte garantera leverans (på grund av problematisk råvattenkvalité och succesiv kapacitetförsämring) och måste åtgärdas. Fortsatt utredning och kostnadsberäkning för att kunna ta beslut om tillvägagångssätt krävs.

Ansvarig: Samhällsbyggnad med stöd av Teknik i Väst AB.

Klart: 2022

- Finns en risk att en bäck nära Koppoms vattenverk svämmar över vid höga flöden och vatten svämmar då in i vattenverket. Behov av utredning för kommande åtgärd och larm som varnar för en eventuell översvämning.

Ansvarig: Samhällsbyggnad med stöd av Teknik i Väst AB.

Klart: 2026

- Otydliga vägskyltar om vattenskyddsområde som gått ur tiden bör bytas ut.

Ansvarig: Samhällsbyggnad.

Klart: 2023

6. Kommunen ska underhålla och förnya befintliga VA-ledningar i den takt som krävs för att bibehålla deras funktion och driftsäkerhet.

Aktivitet:

- VA-anläggningen ska reinvestera 1% av nuanskaffningsvärdet varje år enligt fastställda reinvesteringsplaner.

Ansvarig: Teknik i Väst AB.

Klart: Kontinuerligt arbete.

- Spol- och underhållsplaner ska dokumenteras och redovisas internt.

Ansvarig: Teknik i Väst AB.

Klart: 2022

- Uppföljning av gjorda utredningar med avseende på kombinerade system.

Ansvarig: Teknik i Väst AB.

Klart: 2024

7. Kommunen ska säkerställa skyddet av vattentäkter samt leverera dricksvatten av god kvalitet och i tillräcklig kvantitet, även vid kris.

Aktivitet:

- Föreskrifter för vattenskyddsområdena ska uppdateras så att de stämmer överens med nutida lagstiftning.

Ansvarig: Teknik i Väst AB.

Klart: 2025

- Utse en reservvattentäkt, även den med vattenskyddsområde.

Ansvarig: Teknik i Väst AB.

Klart: 2026

8. Ha kunskap om områden med samlad bebyggelse där kommunen har eller kan få skyldighet att anordna allmänna vatten- och avloppslösningar, enligt § 6 lagen om allmänna vattentjänster.

Aktivitet:

- Den pågående avloppsinventeringen bidrar till ökad kunskap om utvalda områden i kommunen, framför allt i syfte att åtgärda bristfälliga enskilda avlopp.

Ansvarig: Miljö- och byggavdelningen.

Klart: kontinuerligt arbete.

3.3 Enskilt VA

9. Kommunen ska verka för att invånare med enskild vattenförsörjning inhämtar kunskap om den egna dricksvattenanläggningen och dricksvattnets kvalitet.

Aktivitet:

- Fastighetsägarna kommer genom att besvara den enkät som går ut angående avlopp även att få svara på om de har borrar eller grävd brunn för dricksvattenanläggning. En utökning av information om enskilda vattenbrunnar i det utskick som sker i samband med enkätundersökningen bör övervägas.

Ansvarig: Miljö- och byggavdelningen.

Klart: 2026

- Inför tydligare hänvisning till invånarna för information om exempelvis ansvar vad gäller vattenkvalitet i en enskild dricksvattenbrunn, på eda.se.

Ansvarig: Miljö- och byggavdelningen.

Klart: 2024

10. Kommunen ska genom tillsyn och information verka för att spillvatten från enskilda avloppsanläggningar renas i tillräcklig grad och kräva åtgärder för anläggningar med otillräcklig reningsfunktion.

Aktivitet:

- Fortsatt inventering av enskilda avlopp och krav på åtgärder för avloppssystem med icke godkänd reningsfunktion. Enkamarbrunnar och tvåkamarbrunnar prioriteras vid tillsyn. Sedan börjar tillsynen om och övriga brunnar tittas på.

Ansvarig: Miljö- och byggavdelningen.

Klart: 2026. Tillsyn sker löpande.

11. Kommunen ska aktivt ge kompetensstöd för driften av gemensamhetsanläggningar, där allmän vatten- och avloppsförsörjning inte är aktuell.

Aktivitet:

- Bistå med information och kompetensstöd om skydd av vattenuttag för gemensamhetsanläggningar till invånarna.

Ansvarig: Miljö- och byggavdelningen och Teknik i Väst AB.

Klart: Kontinuerligt arbete.

3.4 3Dagvatten

12. Kommunen ska eftersträva att dagvattenhanteringen efterliknar naturen, genom av-dunstning, fördröjning eller infiltration i mark. Dagvattensystem ska utformas med hänsyn till platsspecifika aspekter, dagvattnets föroreningsgrad och recipientens känslighet.

Aktivitet:

- Skapa en dagvattenstrategi där riktlinjer och bestämmelser om exempelvis bräddning, infiltrationsbäddar, avloppsbrunnar, klimatkompenserat regn och vad som gäller vid upprättande av detaljplaner framgår.

Ansvarig: Plan- och fastighetssektionen med stöd av Teknik i Väst AB.

Klart: 2022

- Översvämningsskartering/dagvattenkartering ska genomföras för Charlottenberg shoppingområde.

Ansvarig: Plan- och fastighetssektionen.

Klart: 2023

- Dagvattenlösningar vid köpcentren i Charlottenberg bör ses över och planeras om vid behov, baserat på översvämningsskartering.

Ansvarig: Plan- och fastighetssektionen.

Klart: 2027

- Föreskrifter för oljeavskiljare ska utformas och publiceras på eda.se.

Ansvarig: Teknik i Väst AB

Klart: 2021

4 Prioriterade områden

Denna VA-plan är inte en utbyggnadsplan av det allmänna VA-nätet på grund av kommunens begränsade resurser och det faktum att det är en landsbygdskommun med stora avstånd mellan fastigheter och byggnader. Idag finns det inte mer än enstaka områden som är aktuella för anslutning till allmänt VA. Avdelningarna jobbar kontinuerligt med dessa frågor och där det kan bli aktuellt med anslutningar kommer behövliga utredningar och ställningstaganden göras individuellt för varje område.

Fastigheter som ligger i direkt anslutning till verksamhetsområdena kan komma att prioriteras för anslutning, om den pågående inventeringen av enskilda avlopp visar att anläggningar måste bytas ut eller repareras.

I dagsläget är det enbart Hammar som eventuellt är intressant för anslutning till det allmänna VA-nätet. Hammar är relevant för anslutning eftersom en stor del av de enskilda avlopps-anläggningarna inte är godkända. Arbetet med att hitta bra tekniska lösningar för området har påbörjats.

5 Hälsa- och miljökonsekvenser

Denna beskrivning av miljökonsekvenser behandlar endast det huvudsakliga syftet med VA-planen. Specifika konsekvenser för specifika åtgärder behandlas inte inom ramen för denna plan.

5.1 Allmänt VA

VA-planen bidrar till att vattenverk och avloppsreningsverk underhålls på ett sådant sätt att optimal drift kan uppnås, vilket innebär att utsläpp av gödande ämnen eller ämnen som på annat sätt skadar miljön kommer regleras, samt att dricksvattenkvaliteten kan fortsätta hålla hög kvalitet. En

omvärldsbevakning av reningsprocesser av läkemedelsrester kommer öka förutsättningarna för att rena avloppsslam från sådana ämnen i framtiden, vilket minskar risken för negativ påverkan på faunan.

Vattentäkter med vattenskyddsområden stärker skyddet av dricksvatten i nutid och i framtid. Risken för förorenings-spridning minskar vid införandet av vattenskyddsområden eftersom särskilda föreskrifter styr vilken typ av markanvändning och aktivitet som tolereras inom vattenskyddsområdet.

Kraftiga regnskuror kommer ske allt oftare till följd av klimatförändringarna och VA-planen möjliggör för en anpassning av framför allt ledningsnätet och omhändertagandet av dagvatten. Risken för översvämning minskar om åtgärder vidtas och även spridningen av föroreningar till recipient. En utvärdering av ledningsnätet kan även leda till att antalet bräddningar minskar, vilket i sin tur även medför att spridningen av förorenat avloppsvatten minskar.

5.2 Enskilt VA

Det kompetensstöd som kommunen erbjuder till fastighetsägare utanför verksamhets-områdena kan förebygga att stora näringsläckage sker från avloppsanläggningar. VA-planen ger även underlag för att minska näringsläckaget till Bysjön, då de enskilda avloppen i Hammar antingen utreds vidare för åtgärd eller ansluts till de allmänna avlopps-reningsverken. Den pågående inventeringen av enskilda avlopp kommer leda till att bristfälliga avloppsanläggningar i allmänhet åtgärdas, vilket minskar näringsläckaget i stort till samtliga recipienter i kommunen.

6 Sociala och ekonomiska konsekvenser

Att investera i goda vatten- och avloppslösningar är en stor kostnad för kommunen och stora resurser krävs för att säkerställa en trygg vatten- och avloppsförsörjning. VA-planen kommer leda till en mer anpassad investeringsbudget, som innebär att kostnader inte blir onödigt stora. Planen kommer alltså förhindra att framtida VA-behov leder till att nödvändiga förändringar och åtgärder inom VA blir mycket kostsamma. Att planera för ett minskat näringsläckage till sjöar och vattendrag kommer göra att en god status kan uppnås utan att åtgärder måste vidtas för att balansera konsekvenserna av sådana läckage, såsom övergödning, vilket minskar kostnaderna.

Vid utbyggnad av de allmänna verksamhetsområdena kommer marknadsvärdet öka för de fastigheter som ansluter sig, som tidigare haft enskilt VA. Anslutningen leder dock till kostnader i form av anläggningsavgifter och bruksavgifter. Det krävs även investeringar i själva VA-anläggningen och dess teknik.

Trygghet, social gemenskap och delaktighet är viktiga aspekter för social hållbarhet. En säker och skyddad dricksvattenförsörjning stärker tryggheten för invånarna. Införandet av en reservvattentäkt kommer stärka tryggheten ytterligare. Kommunanställdas tillgänglighet för kompetensstöd till invånarna gynnar den sociala gemenskapen. Kommunen blir mer attraktiv om välplanerade vatten- och avloppslösningar finns.

7 Bidrar VA-planen till att uppnå miljö kvalitetsmålen?

En viktig del i arbetet med försörjning av vatten- och avlopp är ett få en helhetsbild över hur de påverkar miljön och människors hälsa. Ett sätt att undersöka detta är att bedöma huruvida VA-planen bidrar till att uppnå de svenska miljö kvalitetsmålen som berör vatten och avlopp.

7.1 Giffri miljö

VA-planen förebygger att gödande ämnen som fosfor inte läcker ut till vattendrag och större vattenförekomster, genom att VA-anläggningarnas reningsfunktion ses över och en modern reningsteknik eftersträvas. Partiklar och miljöfarliga ämnen som rinner av hårdgjorda ytor i dagvattnet tas om hand på ett hållbart sätt och förhindrar att föroreningar når recipient. VA-planen bidrar därför till att detta miljö kvalitetsmål kan uppnås.

7.2 Ingen övergödning

På samma sätt som för målet ”Giftfri miljö” innebär VA-planen att näringsläckage till sjöar och vattendrag minskar och därför kan en utbredd övergödning förhindras. De vattenförekomster som redan är påverkade av näringsämnen ska utredas vidare så att åtgärder kan sättas in. VA-planen bidrar till att detta miljö kvalitetsmål kan uppnås.

7.3 Levande sjöar och vattendrag

I VA-planen finns åtgärder som förhindrar vidare spridning av bland annat miljö-gifter, näringsämnen och fossil olja. VA-planen bidrar därför till mer levande sjöar och vattendrag, eftersom dessa skadar både fauna och flora i för stora halter.

7.4 Grundvatten av god kvalitet

En del av VA-planens syfte är att säkerställa tillgången på dricksvatten, både i nutid och framtid. Framtagandet av vattenskyddsområden och tillstånd för vattenuttag ger en ökad säkerhet och trygghet för tillgången på dricksvatten. VA-planens efterföljande arbete ska även minska risken för föroreningsspridning till grundvattnet. VA-planen bidrar därför till att detta miljö kvalitetsmål kan uppnås.

7.5 Hav i balans

Trots att Eda inte är en kustnära kommun kan sjöar och vattendrag i kommunen påverka havet när vattnet rinner vidare och tillslut når Västerhavet eller Östersjön. VA-planen bidrar sammantaget med en minskad spridning av miljöfarliga ämnen, vilket ska förhindra att den biologiska mångfalden även i kust och skärgård försämras. VA-planen bidrar därför till att detta miljö kvalitetsmål kan uppnås, även om det snarare är en indirekt påverkan.

7.6 God bebyggd miljö

VA-planen bidrar till en god hushållning av vatten och mark. Naturvärden ska värnas om och byggnader och anläggningar ska utformas så att optimala VA-lösningar kan uppnås. En viktig del i att bo är säkra vatten- och

avloppslösningar, vilket VA-planen bidrar med och bidrar även till att detta miljö kvalitetsmål uppnås.

8 Bidrar VA-planen till att uppnå miljö kvalitetsnormer?

Ytvatten- och grundvattenförekomster i Eda kommun är klassade enligt VISS, med tillhörande miljö kvalitetsnorm, vilket beskrivs i VA-översikten. Denna VA-plan ska bidra till att miljö kvalitetsnormerna uppnås genom att utreda de vattenförekomster som troligen är påverkade av övergödning. Avloppsreningsverk, ledningsnätet och enskilda avlopp ska kontinuerligt åtgärdas så att läckage av näringsämnen inte sker till recipient.

De vattenförekomster som särskilt kommer påverkas av VA-planen är:

- Vittensten grundvattentäkt: vattenförekomsten är inte klassad av VISS, men används för dricksvattenförsörjning inom kommunens verksamhetsområde i Åmotfors. Vittensten grundvattentäkt ligger i direkt anslutning till Bysjön.
- Bysjön: vattenförekomsten är påverkad av övergödning och det har styrt bedömningen av den ekologiska statusen. Bedömningen är dock osäker på grund av mängden data och VA-planen möjliggör att fler prover av vattenkvaliteten tas.

9 Slutlig bedömning av konsekvenser av VA-planen

VA-planen är en åtgärdsplan och beskriver hur kommunen ska planera framtida utveckling av VA-verksamheten. Sammanfattningsvis så bidrar VA-planen till att uppnå en hållbar utveckling gällande vatten- och avloppsförsörjning både på det sociala, det ekonomiska och det ekologiska planet. Genom optimal drift av avloppsreningsverk och vattenverk kan risken för näringsläckage minskas och vattenkvaliteten säkras. Inrättande av vattenskyddsområden kommer dessutom öka tryggheten för invånarna. VA-planen gör det möjligt att i ett tidigt skede ta hänsyn till klimatförändringar och den ökade frekvensen av skyfall. VA-planen bidrar även till att miljö kvalitetsmålen och miljö kvalitetsnormerna på olika sätt uppnås.

VA-planen bidrar till att kommunens investeringsbudget kan anpassas så att kostnader för vatten och avlopp inte blir onödigt stora. VA-planen ska förhindra stora konsekvenser på miljön som blir kostsamma att åtgärda och istället förebygga att dessa konsekvenser sker. Investeringarna som krävs i det allmänna VA-nätet, och investeringar för de som äger en fastighet med bristfälligt enskilt avlopp kan bli kostsamma, men bör ses som nödvändiga investeringar för samhället.